

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SGK. /76

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2020/4596

Karar No. 2021/6226

Tarihi: 29.04.2021

- SİGORTALININ YANILTILMASI
- İYİ NİYET KURALLARINA AYKIRILIK
- TARIM BAĞ-KUR SİGORTALILIĞININ DURDURULMASI

ÖZETİ: Davalı Kurum'un geçmişe yönelik (uyuşmazlık konusu dönemi de kapsar şekilde) prim tahsil ederek kullanıp sigortalılığa ilişkin güven vermesinden uzun süre sonra sigortalılığı iptal etmesi Medeni Kanun'un 2. maddesinde ifadesini bulan objektif iyiniyet kurallarıyla bağdaşmayacaktır. Yukarıda açıklanan hukuki ve maddi olgular ışığında dosya kapsamına göre; davalı Kurum tarafından davacıdan dilekçe alınarak ve 01/10/2009-28/02/2011 tarihleri arasındaki 4/1-a kapsamındaki davacı çalışmalarının gerçek olmadığına dair herhangi bir kurum tespiti ve işlemi de olmadığından davacının yanıtılarak sigortalı çalışmalarının Tarım Bağ-Kur sigortalılığına aktarılması sonucu yaşlılık aylığının durdurulması yönündeki kurum işlemi karşısında, 5510 sayılı Kanunun geçici 76. maddesinden yararlanarak Tarım Bağ-Kur sigortalılığının durdurulmasını talep etme hakkı bulunduğu ve bu talebe göre Kurumun işlem yapması gerektiği halde davacının bu haktan yararlanmasının engellenmesi, davacının Tarım Bağ-Kur sigortalılığının 4/1-a sigortalı çalışmalarından ve 1479 sayılı Kanun kapsamındaki isteğe bağlı sigortasından aktarılan primler ile karşılanması sosyal güvenlik ilkelerine ve

iyiniyet kurallarına aykırı olduğu değerlendirilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz bulunmuştur. Buna göre 5510 sayılı Kanunun geçici 76. maddesi değerlendirilerek prim ödemesi bulunmadığından davacının aynı Kanunun 4/1-b, 4 numaralı alt bendine tabi sigortalılığının tescil tarihinden itibaren durdurulduğunun kabulü ile davacının tüm sigortalı çalışmalarına göre yaşlılık aylığı koşullarının değerlendirilmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

DAVA: Dava, davacının 1260 gün 4/1-a hizmeti oluşmadığından Kurumca bağlanan aylığın durdurulması ve kendisine 01/05/2012 tarihinden itibaren yersiz olarak ödendiği iddia olunan aylıklardan dolayı 18.932,00-TL borç çıkarılması işleminin iptali ile davacının borçlu olmadığına tespiti istemine ilişkindir.

İlk Derece Mahkemesince, hükümde belirtilen gerekçelerle davanın reddine dair verilen karara karşı, davacı vekili tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesince davacı vekilinin istinaf başvurusunun esasına reddine karar verilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesince verilen kararın davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Candan Sezen Pekmez tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

I-İSTEM:

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; davacıya 30/04/2012 tarihli talebine istinaden 01/05/2012 tarihinden itibaren 2105739199 tahsis numarasıyla yaşlılık aylığı bağlandığını, davacının yaşlılık aylığı aldığı sırada 4/1-b hizmetlerinden sonra 1260 gün 4/1-a hizmeti olmadığı gerekçesiyle yaşlılık aylığının 01/05/2012 tarihinden itibaren durdurularak, ödenen aylıklar toplamı olarak 18.932,00-TL'nin yersiz ödeme kapsamında geri istendiğini, davacının hiçbir haksız eylemi olmadığını, davalı kurumun davacının yasal şartları taşıdığını tespit ederek aylık bağlandığını, davalı kurumun davacının aylığını durdurması şeklindeki işleminin iptaline, aylığın tekrardan bağlanması gerektiğinin ve ödenmeyen aylıklarının faizleriyle birlikte ödenmesi gerektiğinin tespitine, ayrıca davalı kurum tarafından yersiz ödeme kapsamında talep edilen 18.932,00 TL borçlu olmadığına tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II-CEVAP:

Davalı Kurum vekili cevap dilekçesinde özetle; davacıya ait 7328351466 Bağ-Kur sicil dosyasının incelenmesi sonucunda, davacıya 01/05/2012 tarihinden itibaren aylık aylığı bağlanmış olduğunun tespit edildiğini, davacının sicil dosyası incelendiğinde Bağ-Kur hizmetlerinden sonra 1260 gün 4/1-a hizmetinin olmadığı tespit edildiğini ve davacının aylığının kesildiğini, 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre son yedi yıllık fiili hizmet sürelerinden fazla olana göre aylık bağlanabileceğini, bu düzenlemeye göre yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunu beyan ederek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

III-MAHKEME KARARI

A-İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI:

Davacının hizmet süreleri bakımından, 01/03/2011 tarihinden sonraki dönemde 4/1-a sigortalılığa üstünlük tanınıp, bu tarihten önce Tarım Bağ-Kur sigortalısı olduğunun kabulü gerektiği, bu nedenle davalı kurum tarafından yapılan işlemin bu yasal düzenlemeye uygun olduğu, bu işlemler sonrası davacının son yedi yıllık sürede 1260 gün SSK hizmet süresi olmadığı, hizmetlerinin çoğunluğunun 4/1-b sigortalılık kapsamında olduğu, bu sigortalılık kapsamında da aylık aylığı şartlarına haiz olmadığı gerekçeleriyle davacının davasının reddine karar verilmiştir.

B-BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARI:

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesince davacının önceden başlayıp devam eden Tarım Bağ-Kur sigortalılığı nedeniyle 01/10/2009-28/02/2011 tarihleri arasındaki hizmet akdine tabi bildirilen sigortalı günlerinin iptali ile hizmet birleşmesi sonrasında son yedi yıl içerisinde fiili hizmet süresinin fazla olan bölümü 4/1-b kapsamındaki çalışmalar olduğundan, 4/1-a maddesi kapsamında bağlanan aylık aylığının başlangıcı itibarıyla iptal edilerek, yersiz ödemelerin iadesi istemine yönelik Kurum işleminin usul ve yasaya uygun bulunduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esaslan reddine karar verilmiştir.

IV-TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU VE NEDENLERİ:

Davacı vekili, davacının uyuşmazlık konusu dönemde kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyetinin bulunup bulunmadığının araştırılmadığını, ziraat odası kaydının celp edilmediğini, davalı Kurumun 04/04/2009 tarihinde intikal eden giriş bildirgesi ile ilgili olarak 2013 yılında tescil işlemi yapıp davacıya bağlanan aylığı kesmesinin iyi niyet kuralları ile bağdaşmadığını beyanla ve resen dikkate alınacak nedenlerle kararın bozulmasını istemiştir.

V-İLGİLİ HUKUK KURALLARI VE İNCELEME:

Davacı, davalı Kurum tarafından 1260 gün 4/1-a hizmeti oluşmadığı gerekçesiyle bağlanan aylığın durdurulması ve kendisine 01/05/2012 tarihinden itibaren yersiz olarak ödendiği iddia olunan aylıklardan dolayı 18.932,00-TL. borç çıkarılması işleminin iptalini istemiştir.

Somut uyuşmazlıkta, davalı Kurum tarafından 01/05/2012 tarihi itibarıyla davacıya 4/1-a kapsamında emekli aylığı bağlandığı halde davacının ziraat odası kayıtlarının incelenmesi neticesinde 02/03/2009 tarihinden itibaren tarımsal faaliyeti bulunduğu tespit edilerek 4/1-b tescilinin yapıldığı ve davacıya Tarım Bağ-Kur hizmetlerinin birleştirilebilmesi için sigortalılık durumunda meydana gelen değişiklikten dolayı 4.866,35 TL. prim borcu çıkarıldığı, davacı ile Kurum arasında yapılan yazışmalara istinaden bu defa Kurum tarafından davacının 1092393 sicil numaralı Ramazan Öztürk unvanlı iş yerinden 01/10/2009-28/02/2011 tarihleri arasındaki sigortalı çalışmasının Bağ-Kur hizmeti ile çakışmasından dolayı sigortalı çalışmaları iptal edilerek, iptalden doğan 2.459,49-TL. işçi ve işveren hissesi primi ile yine 01/03/2009-31/08/2009 tarihleri arasında Tarım Bağ-Kur sigortalılığı ile çakışan 4/1-b isteğe bağlı Bağ-Kur primlerinin Tarım Bağ-Kur hesabına aktarıldığı, buna göre de davacının 4/1-b hizmetlerinden sonra 1260 gün 4/1-a hizmeti olmadığı nazara alınarak davacıya yaşlılık aylığının bağlandığı 01/05/2012 tarihi itibarıyla durdurulduğu, bu tarihten sonra ödenen aylıkların yersiz ödeme kapsamında 5510 sayılı Kanunun 96/b bendine göre davacıdan tahsil edilmesine karar verildiği anlaşılmıştır.

Vergi, kanunla kurulu meslek kuruluşu, esnaf ve sanatkârlar sicil memurluğu kayıtları zorunlu sigortalılığın dayanak belgeleri niteliğinde olup anılan kayıtlara sahip kişiler yönünden ancak, “(diğer) sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalma” ve “herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışma” olgularının birlikte gerçekleşmesi durumunda zorunlu sigortalılık söz konusu olabilir. Belirtilen kayıtların yokluğunda zorunlu sigortalılıktan söz edilemeyeceği gibi, anılan sigortalılık niteliğine sahip olunmadığı döneme/sürelere ait prim borçlarının daha sonraki tarihlerde Kurumca hatalı olarak geriye dönük tahsil edilmesi, ödemeler icra takibi sonucu gerçekleşmediği sürece ilgili yararına usulü kazanılmış hak olgusunu da oluşturmaz.

Öte yandan uyuşmazlıkta uygulanması gereken, 18/05/2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7143 sayılı Kanunun 24. maddesi ile 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici 76. maddede; “Köy ve mahalle muhtarları, kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarla tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, Kuruma kayıt ve tescilleri yapıldığı hâlde, 31/05/2018 tarihi itibarıyla prim borcu bulunanların, bu tarihten önceki sürelerle ilişkin prim borçlarını, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ikinci ayın sonuna kadar ödememeleri veya ilgili Kanunları uyarınca yapılandırmamaları halinde, prim ödemesi bulunan sigortalıların daha önce ödedikleri primlerin tam olarak karşılığı ayın sonu itibarıyla, prim ödemesi bulunmayan sigortalıların ise tescil tarihi itibarıyla sigortalılığı durdurulur. Durdurulan süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez ve bu sürelerle ilişkin Kurum alacakları takip edilmeyerek bunlara Kurum alacakları arasında yer verilmez. Sigortalılıkları durdurulanlardan bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının

(b) bendi kapsamında çalışmaya devam edenlerin sigortalılıkları 01/06/2018 tarihi itibarıyla yeniden başlatılır.

Ancak, daha sonra sigortalı ya da hak sahipleri tarafından talep edilmesi hâlinde durdurulan sigortalılık sürelerinin tamamı, talep tarihinde 80 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenecek prime esas kazanç tutarı üzerinden borç tutarı hesaplanarak ihya edilir. Hesaplanan borç tutarının tamamını, borcun tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödedikleri takdirde, bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Tebliğ edilen borç tutarının bu süre içinde tamamen ödenmemesi hâlinde bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez ve bu madde kapsamında ödenmiş olan tutarlar ilgilinin prim ve prime ilişkin borcunun bulunmaması kaydıyla faizsiz olarak iade edilir. İhya edilerek kazanılan hizmet süreleri borcun ödendiği tarihten itibaren geçerli sayılır.

Birinci fıkraya göre sigortalılıkları durdurulanlar ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişiler hakkında 01/01/2012 tarihinden bu maddenin yürürlük tarihine kadar durdurulan süreler için genel sağlık sigortası hükümleri uygulanmaz.

Sigortalılıkları önceki kanunlara göre durdurulanlar için de bu maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

Eldeki davaya ilişkin olarak açıklanması gereken diğer bir konu da, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 01/10/1997 gün ve 1997/10-578 Esas, 1997/758 Karar; 24/09/2003 gün ve 2003/10-489 Esas, 2003/490 Karar; 14/07/2010 gün ve 2010/21-369 Esas, 2010/391 Karar sayılı ilamlarında benimsendiği üzere; davalı Kurum'un geçmişe yönelik (uyuşmazlık konusu dönemi de kapsar şekilde) prim tahsil ederek kullanıp sigortalılığa ilişkin güven vermesinden uzun süre sonra sigortalılığı iptal etmesi Medeni Kanun'un 2. maddesinde ifadesini bulan objektif iyiniyet kurallarıyla bağdaşmayacaktır.

Yukarıda açıklanan hukuki ve maddi olgular ışığında dosya kapsamına göre; davalı Kurum tarafından davacıdan dilekçe alınarak ve 01/10/2009-28/02/2011 tarihleri arasındaki 4/1-a kapsamındaki davacı çalışmalarının gerçek olmadığına dair herhangi bir kurum tespiti ve işlemi de olmadığından davacının yanıtılarak sigortalı çalışmalarının Tarım Bağ-Kur sigortalılığına aktarılması sonucu aylıklı aylığının durdurulması yönündeki kurum işlemi karşısında, 5510 sayılı Kanunun geçici 76. maddesinden yararlanarak Tarım Bağ-Kur sigortalılığının durdurulmasını talep etme hakkı bulunduğu ve bu talebe göre Kurumun işlem yapması gerektiği halde davacının bu haktan yararlanmasının engellenmesi, davacının Tarım Bağ-Kur sigortalılığının 4/1-a sigortalı çalışmalarından ve 1479 sayılı Kanun kapsamındaki isteğe bağlı sigortasından aktarılan primler ile karşılanması sosyal güvenlik ilkelerine ve iyiniyet kurallarına aykırı olduğu değerlendirilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz bulunmuştur. Buna göre

5510 sayılı Kanunun geçici 76. maddesi değerlendirilerek prim ödemesi bulunmadığından davacının aynı Kanunun 4/1-b, 4 numaralı alt bendine tabi sigortalılığının tescil tarihinden itibaren durdurulduğunun kabulü ile davacının tüm sigortalı çalışmalarına göre yaşlılık aylığı koşullarının değerlendirilmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O hâlde, davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararı kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesi kararının HMK'nın 373/1 maddesi gereği kaldırılarak temyiz edilen ilk derece mahkemesi hükmünün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, temyiz harcının istek halinde davacıya iadesine, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 29/04/2021 gününde oybirliğiyle karar verildi.